

Олександр Аулін,

кандидат філософських наук, старший науковий співробітник,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Голосіївський просп., 3, Київ, 03039, Україна
e-mail: sozionik@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7304-7182>

Олена Ауліна,

кандидат політичних наук, старший науковий співробітник,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Голосіївський просп., 3, Київ, 03039, Україна
e-mail: elena_aulina@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7988-4974>

СПЕЦИФІКА РОСІЙСЬКИХ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ НАПЕРЕДОДНІ САМІТУ МИРУ У ШВЕЙЦАРІЇ

У статті досліджуються стратегічні комунікації, що здійснювалися Кремлем напередодні Саміту миру у Швейцарії і завдали негативного впливу на його проведення. Розглянуто основні підходи західних і російських експертів щодо визначення сутності феномену стратегічних комунікацій. Проведено структурно-функціональний аналіз стратегічних комунікацій РФ, які застосовувалися Москвою під час підготовки саміту. З'ясовано основні методи й наративні конструкти, що використовувалися російськими політтехнологами напередодні Саміту миру.

Наведено рекомендації з підвищення ефективності вітчизняних стратегічних комунікацій щодо РФ та її союзників, зокрема через врахування складних релігійно-політичних процесів, що відбуваються сьогодні в мусульманських федеральних округах, РФ а також у тимчасово окупованому Криму. У дослідженні застосовано компаративний метод, методи соціології й політології, а також експертних оцінок.

Ключові слова: стратегічні комунікації, російсько-українська війна, наратив, медіапростір, інформаційне домінування.

Постановка проблеми в загальному вигляді. В умовах повно-

масштабної російської агресії проти України виникла ситуація, коли в той чи інший спосіб у конфлікті опинилася залученою більшість країн світу. За таких обставин Україна потрапила в ситуацію, коли їй допомагають насамперед західні партнери, а значна кількість країн глобального півдня, зокрема Китай, ЮАР, Бразилія і навіть Індія або ухиляються від участі в західних санкціях, або, як Північна Корея та Іран, надають пряму військову та політичну підтримку РФ. Таке позиціонування призводить до посилення політичного й військово-економічного потенціалу Кремля, затягування війни і, як наслідок, нових втрат серед українських воїнів. Один із перспективних шляхів щодо посилення дії західних санкцій та істотного послаблення можливостей російського агресора передбачає залучення якомога більшої кількості країн, насамперед глобального півдня, для надання допомоги Україні або спонукання їх до чіткого дотримання нейтрального статусу. Як показали останні події, досить дієвим інструментом у цьому контексті є міжнародні заходи на кшталт Швейцарського саміту миру. Наприклад, під час заходу, що відбувся в червні поточного року, українській дипломатії вдалося долучити до участі у підписанні підсумкового комюніке разом з іншими країнами також Бенін, Гану, Кот-д'Івуар і Коста-Ріку, що призвело до певного послаблення позицій Кремля у стратегічно важливих регіонах Західної Африки та Центральної Америки. Разом з тим в умовах підготовки проведення чергового аналогічного заходу значно зростає роль дослідження специфіки стратегічних комунікацій РФ напередодні Швейцарського саміту 2024 р.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато загальних аспектів проблем, що торкаються стратегічних комунікацій (СК), розкрито в працях таких закордонних і вітчизняних авторів: Є. Букет [1], Д. Верчич, К. Галаган, Б. ван Рулер [3], К. Сіраміш, Д. Хольцхаузен [3], С. Корман, А. Третвей [6], П. Корніш, Ж. Ліндлей-Френч [5].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на досить велику кількість робіт щодо стратегічних комунікацій, сьогодні практично відсутні дослідження, присвячені аналізу специфіки СК Кремля, спрямованих на ускладнення діяльності та зменшення ефективності міжнародних платформ

на підтримку України, аналогічних швейцарському форуму миру, що може негативно позначитися на протидії Києва російській інформаційній агресії в цілому.

Мета статті – здійснити аналіз специфіки використання РФ потенціалу стратегічних комунікацій напередодні Саміту миру у Швейцарії задля підвищення ефективності української сторони в інформаційному протистоянні.

Виклад основного матеріалу. Згідно з логікою дослідження, було застосовано компаративний метод (зокрема, для порівняння підходів західних країн та РФ щодо розуміння стратегічних комунікацій), методи соціології й політології, а також експертних оцінок (під час дослідження сутнісних характеристик наративних та інших компонентів стратегічних комунікацій Кремля). Це дало змогу, зокрема, проаналізувати структурно-функціональні особливості стратегічних комунікацій, що здійснювалися напередодні Саміту миру, а також виявити релігійно-політичні моменти для здійснення впливу в заселених переважно мусульманами федеральних суб'єктах самої РФ, а також тимчасово окупованому Криму.

Розглядаючи події навколо Саміту миру у Швейцарії, слід звернути увагу на декілька важливих моментів. По-перше, такі ініціативи були й раніше. Наприклад, після нападу Німеччини на Польщу 1 вересня 1939 р. Велика Британія і Франція вимагали від Третього Рейху припинити агресію і, не отримавши відповіді, 3 вересня оголосили Німеччині війну, водночас виступивши з політичною ініціативою зі створення антигітлерівської коаліції. Після підписання Декларації Об'єднаних Націй у 1942 р. до коаліції приєдналося ще багато країн. Загалом тільки в 1941–1945 рр. відбулося понад 30 конференцій союзників у Другій світовій війні. Історія має властивість періодично повторюватися, іноді в дещо зміненому вигляді, але не відмовляючись від своїх субстанціональних атрибутів. Тому й рішення Генерального секретаря ООН А. Гутерреша не відвідувати Саміт миру досить прозоро нагадує підходи керівництва колишньої Ліги Націй. Хоча сьогодні добре відомо, чим закінчилася така підвищена обережність напередодні Другої світової війни, наслідком якої став кінець короткої історії Ліги, коли 24 жовтня 1945 р. на світову арену вийшла новостворена

ООН. По-друге, такі саміти в сучасних умовах можуть мати велике значення для подальшої кардинальної трансформації світоустрою. Зокрема, ліквідації тих міжнародних інститутів-атавізмів, які залишилися ще з часів холодної війни і вже об'єктивно не можуть виконувати покладені на них колись функції. Наприклад, експерти на кшталт Є. Букета з АрміяInform вважають, що є достатні підстави розцінювати саме Саміт миру як перший крок щодо перезавантаження ООН як глобального представницького органу всіх країн світу [1]. По-третє, такі саміти стають майданчиками, на яких усі демократичні країни світу та їх союзники наочно демонструють єдність в оцінках дій російської сторони проти України, показуючи її агресивний і неправомірний характер, чим викликають панічні настрої в Кремлі. Російський диктатор не може не розуміти, що сьогодні час грає проти нього та його оточення. Міжнародні економічні санкції, може, не так швидко, як хотілось би, але системно знищують міць агресора. Інтегрована у світову систему національна економіка РФ потерпає від відриву зв'язків із міжнародними фінансово-банківськими установами та фірмами-постачальниками новітнього обладнання й технологій, зокрема для військової галузі. Переважно морально застаріла зброя та військове обладнання з Ірану та Північної Кореї не можуть надати РФ рішучої перемоги у війні з Україною. Тому напередодні саміту весь світ спостерігав за конвульсивними реакціями з боку Москви. І навіть демонстративна відмова Китаю долучитися до Саміту миру через те, що там не буде РФ, свідчить, найімовірніше, про «піррову перемогу» російської дипломатії, яка ще створить великі проблеми як для неї самої, так і для керівництва КНР. На цьому тлі красномовним є те, що за два дні до початку саміту китайський юань офіційно став головною іноземною валютою в РФ, остаточно замінивши долар та євро після чергового посилення з боку США антиросійських санкцій. Ще через день російський диктатор на зустрічі з представниками МЗС вирішив оголосити свої фантазійні умови завершення війни, щоб хоч якось вплинути на рішення саміту. Така реакція ворога, на тлі величезних фінансових та інших ресурсів, витрачених з метою недопущення проведення саміту, свідчить лише про те, що Україна та її союзники на правильному шляху, вважає експерт АрміяInform [1].

Проте не всі цілі, на які була спрямована основна активність української дипломатії, були досягнуті. Наприклад, участь у роботі Саміту миру взяли 95 керівників держав, а не майже 150. Деякі країни понизили рівень представництва. Відсутність президента США Дж. Байдена також не пішла на користь саміту. Через це підсумкове комюніке помітно відрізнялося від попереднього варіанта, запропонованого Україною. Хоча підписання декларації 80 країнами та чотирма міжнародними організаціями, на погляд уповноваженого Верховної Ради з прав людини Д. Лубінця, означає відданість суверенітету України. «Це (також) означає необхідність діяльності ЗАЕС під повним контролем України, неприпустимість нападів на торговельні судна в морях, що омивають Україну, заклик до репатріації полонених за формулою «всіх на всіх» та безумовне повернення українських дітей», – зазначив він [2]. Проте серед країн, які не підписали комюніке, опинилися Саудівська Аравія, Таїланд, Індія, Мексика, ПАР, Бразилія та Об'єднані Арабські Емірати. І тут не обійшлося без «російського сліду».

Для кращого розуміння цього випадку доцільно звернутися до теоретичних підходів щодо визначення стратегічних комунікацій західних країн, які в основному корелюють з українськими та РФ. Звичайно, західні експерти розглядають СК як цілеспрямовані комунікації, що здійснюються суб'єктом для виконання запланованої місії [3]. Так, фахівцями НАТО стратегічні комунікації тлумачаться як «скоординоване і відповідне використання можливостей та діяльності Альянсу – публічної дипломатії, зв'язків з громадськістю, військових зв'язків з громадськістю, інформаційних і психологічних операцій у разі необхідності для підтримки політики Альянсу, операцій і заходів з метою просування цілей НАТО» [4]. Експерти британського Королівського інституту міжнародних відносин розглядають СК як «систему взаємопов'язаних дій на стратегічному, оперативному й тактичному рівнях управління, що спрямована на досягнення розуміння інтересів і потреб цільових аудиторій і виявляє ефективні методи й механізми активації та підтримки певних типів поведінки з боку цих аудиторій» [5]. Американські експерти С. Корнан і Б. Гудал звертають увагу на такий істотний момент у розвитку стратегічних комунікацій, як заміна в останні

десятиліття в домінуючих моделях СК монологічних компонентів на діалогічні [6].

На відміну від західних, російські підходи щодо здійснення стратегічних комунікацій відрізняються відверто агресивним характером. Досить часто кінцевою метою таких СК, крім поліпшення іміджу держави на міжнародній арені, є просування або зміна культурних (ідеологічних) цінностей у свідомості цільових аудиторій [7, с. 19–28].

На завершальному етапі підготовки до Саміту миру потужний удар російських політтехнологів був спрямований саме на швейцарський медіапростір. Незважаючи на витрачені ресурси, отримати навіть тимчасове інформаційне домінування Кремлю не вдалося. Жодне велике і впливове ЗМІ альпійської республіки не було помічено серед розповсюджувачів російських наративів. Водночас за тиждень до початку саміту уряд Швейцарії відзначив сплеск кібератак та іноземних дезінформаційних кампаній, спрямованих на місцевий інформаційний простір. З одного боку, ідентифіковані як проросійські сайти infosperber.ch, uncutnews.ch, transition-news.org, lesobservateurs.ch, arretsurinfo.ch, globalbridge.ch, weltwoche.ch, zeitpunkt.ch не входять до топ-30 місцевих електронних ЗМІ. З іншого – значну аудиторію у Швейцарії мають німецький і французький прокремлівські медіаресурси: Anti-Spiegel та Reseau International (RI). Крім того, згадані видання часто цитуються та репостяться швейцарськими проросійськими сайтами. Наприклад, за минулий рік RI відвідало 699 544 особи, що для країни з населенням 9 млн жителів не так уже й мало. До того ж не варто скидати з ваг популярність у Швейцарії російських державних пропагандистських платформ. Зокрема, англомовна версія Russia Today протягом року набрала близько 10 млн переглядів. Німецька версія російського державного ЗМІ – 2,7 млн. Французьку переглядало 656 тис. А електронний ресурс «РИА-Новости», проти якого Євросоюзом введені санкції за розповсюдження російської дезінформації, за останній рік набрав у Швейцарії 918 тис. переглядів [8].

Отже, у структурно-функціональному плані медійна складова російських стратегічних комунікацій, спрямованих на інформаційний простір Швейцарії напередодні Саміту миру, мала складний

характер. По-перше, активно використовувалися російські пропагандистські ресурси, такі як Russia Today, Sputnik, Rianovosti з багатотисячними закордонними аудиторіями. Разом з тим були задіяні проросійські французькі та німецькі ресурси, які мають значний вплив на медіасферу Швейцарії – це Anti-Spiegel та Reseau International. Останні поширюють як заготовлені саме для них інформаційні матеріали маніпулятивного характеру, так і роблять репости з вищезгаданих росЗМІ. І третім елементом є поширення матеріалів з опорою на перші два структурні компоненти у менш потужних, але численних інтернет-ресурсах. Через це російські наративи можуть тривалий час залишатися в інформаційному просторі країни, за необхідності підживлюючись додатковими інформаційними ресурсами і створюючи водночас ілюзію верифікованості інформації, що надходить одразу з декількох різних джерел.

Для зриву Саміту миру Кремль використовував маніпулятивний потенціал не тільки державних російських та західних проросійських ЗМІ, але й усі інші доступні міжнародні інформаційні майданчики. У згаданих заходах були задіяні російські та іноземні державні й недержавні спікери.

Так, Путін на зустрічі із самопроголошеним президентом Білорусі О. Лукашенком назвав Саміт миру «паноптикумом» «Тепер, як ви знаєте, просувається ідея провести якусь конференцію у Швейцарії, нас туди не запрошують, більше того, вважають, що нам там робити нема чого, і водночас кажуть, що і без нас нічого вирішити неможливо. А оскільки ми туди не їдемо, це вже взагалі якийсь паноптикум, кажуть, що ми відмовляємося від переговорів». Для посилення маніпулятивного ефекту (зокрема, на території Білорусі) у цій схемі також був задіяний нелегітимний президент Лукашенко, який під час зустрічі зазначив: «Якщо вони хочуть у Швейцарії (вони ж це називають «мирною конференцією») без нас говорити про мир в Україні, Господь із ними. Наша позиція полягає в тому, що вони можуть там домовитися тільки, як посилити ескалацію цього конфлікту. Без Росії який може бути мирний там процес? Не може бути мирного процесу» [9]. Голова російського МЗС С. Лавров назвав організаторів Саміту «наперсточниками» та «шахраями», які намагаються обманом залучити до конференції

держави «світової більшості». Зі слів російського чиновника, країнам запропонують обрати якийсь пункт із «формули миру» для реалізації, а потім просто зроблять колективне фото, щоб «формула Зеленського набувала підтримки» [10]. Знову ж таки для підсилення ефекту від заяви свого керівника речниця російського МЗС М. Захарова підготувала розгорнуту відповідь на запитання щодо можливої участі Москви у швейцарському саміті, яка потім була розтиражована російськими ЗМІ: «Ми неодноразово висловлювали вкрай негативне ставлення до цієї “конференції”. Росія не братиме в ній участі, навіть якщо отримає запрошення. Під маркою “добрих послуг” Швейцарія намагається просунути скомпрометовану собі “формулу Зеленського” та продовжити провальний “копенгагенський процес”, лише в новій упаковці. Будь-які заходи, що ігнорують позицію Росії та ґрунтуються на положеннях ультимативної “формули Зеленського”, відірвані від реальності та безперспективні. Озвучені організаторами “конференції” наміри виділити з ініціативи інших країн загальні компоненти – ніщо інше, як хитрощі. Добре відомо, що “формула Зеленського” не передбачає компромісів, альтернативи і повністю ігнорує пропозиції Китаю, Бразилії, африканських та арабських держав. Не може бути довіри і до Швейцарії. Вона стоїть на позиціях України, підтримує київський режим, застосовує антиросійські санкції, приймає стратегії, що виключають Росію із системи нібито існуючої європейської безпеки. Бути в умовах такої нейтральної приймаючої сторони, а тим більше посередником, Швейцарія не може. Участь у “конференції” країн Глобального Півдня вимагає Захід тільки для збільшення ваги якомусь “колективному ультиматуму”, який збирається пред’явити Росії. Розраховуємо, що наші партнери в Азії, Африці та Латинській Америці виявляють пильність і не дадуть втягнути себе в чергову антиросійську авантюру» [11]. У відповіді особливу увагу звертає на себе остання фраза, яка побудована у відверто наказному тоні.

Крім того, за інформацією Президента В. Зеленського, російською стороною напередодні саміту використовувалася методика залякування, коли представники Москви роз’їжджали «багатьма країнами світу, погрожуючи блокадою харчової продукції, агропродукції або хімії, цінами на енергетику і так далі» [12].

Крім наративів, які несли загрозу забезпечення країн Глобального Півдня харчовою продукцією, кремлівськими політтехнологами напередодні Саміту миру активно застосовувалися наративні конструкції з метою демонізації Заходу та створення міжнародного іміджу України як загрози демократії. З початку повномасштабного вторгнення російські пропагандисти звинувачують у розв'язанні війни Україну, західні країни і НАТО. Москва стверджує, що відчувала воєнну загрозу з боку України, що РФ прийшла захистити мешканців Донбасу і що в ситуації, яка склалася, винне розширення НАТО на схід. У такий спосіб Росія намагається виправдати своє вторгнення і перекласти провину за війну на Захід.

Щоб виправдати путінську агресію проти України під час підготовки до проведення Саміту миру, прокремлівські ЗМІ використали традиційний «нацистський» наратив для дискредитації українців. Проросійські пропагандисти також демонізували українських військових та уряд. Зокрема, у швейцарському електронному виданні *Artkt sur info* 3 травня 2024 р. було опубліковано інтерв'ю з колишнім американським дипломатом Д. Метлоком, який висловив думку про те, що «Україна не може виграти цю війну за тих умов, про які заявляють українські лідери. Нинішня українська влада є результатом перевороту 2014 р., який скинув легітимного президента. Регіони, що відокремилися від України, але на які претендує Україна, не мали права голосу. Нинішній уряд є диктаторським та корумпованим. Крім того, у Західній Україні існує дуже потужний, мілітаризований неонацистський рух, який є одним із головних джерел роздратування для Росії. Заперечувати це означає просто заперечувати факти» [13].

В *Artkt sur info* 14 травня було опубліковано статтю за авторством М. фон Шуленбурга, у якій ішлося про те, що «Україна заплатила страшну ціну кров'ю з обох боків лінії фронту, значні частини країни були зруйновані. Країна глибоко розколота політично, стала найбіднішою у Європі, продовжує страждати від тотальної корупції і дедалі більше втрачає людей. Воєнна ситуація також видається вкрай несприятливою. Українці сьогодні – ошуканий народ Європи, обдурений також і нами. Їхня країна стала полем битви за геополітичні інтереси, зокрема західні. Тепер вона навіть може опинитися під загрозою розпаду. Якщо ми справді хочемо дружити з Україною,

як ми любимо стверджувати, ми маємо зараз зробити все можливе, щоб закінчити цю війну миром, досягнутим шляхом переговорів» [14].

Після обіцянок підкорити Київ за два дні Москва досі шукає пояснення провалу своєї так званої «спецоперації». Найголовнішим аргументом є те, що проти Росії воює не Україна, а майже весь світ. У цьому контексті досить активно застосовується наратив «Росія воює проти НАТО та Заходу, у тому числі й США». Сфабрикувавши присутність західних військ в Україні та спотворивши сенс слів західних лідерів, кремлівська пропаганда створює виправдання, стверджуючи, що російські війська воюють із НАТО, тому режим Путіна загрожує країнам ЄС. Те саме видання 25 травня 2024 р. публікує статтю С. Дагделен «Три великих міфи НАТО», у якій, зокрема, ідеться: «В Україні НАТО веде проксі-війну проти Росії у відповідь на її агресивну війну, але робить це всупереч міжнародному праву: військовий пакт бере участь, навчаючи українських солдатів володінню натовською зброєю, масово поставляючи зброю, надаючи інформацію спецслужбам та дані про цілі, а також розміщуючи своїх солдатів в Україні» [15].

Arrkt sur info 31 травня поширює відверто антиукраїнське висловлювання керівника МЗС РФ Лаврова: «У Києві при владі “партія війни”, яка прагне, хоча б на словах, здобути перемогу над Росією “на полі бою”. За цих умов важко уявити діалог про мир. Крім того, з 30 вересня 2022 року в Україні діє законодавча заборона на переговори з російською владою. Щодо правового статусу Володимира Зеленського після 20 травня, коли закінчився термін його повноважень Президента України, про це досить чітко висловився президент Росії Володимир Путін на прес-конференції в Мінську 24 травня. Сподіваємося, що колись в Україні з’являться політичні сили, які дбатимуть про інтереси людей. Наразі іншого виходу, як продовжувати військову спецоперацію до досягнення її цілей, немає» [16].

Ще одне швейцарське видання на кшталт Arrkt sur info, німецькомовне GlobalBridge 18 травня розміщує статтю А. де Заяса під назвою «План миру в Україні», у якій, зокрема, йдеться про те, що «Крим, Донецьк та Луганськ ніколи не повернуться до складу

України, бо після обстрілу цих територій з боку України з 2014 р. там сформувалася значна ненависть до української влади. Це не питання НАТО, а виключно питання самовизначення та вирішення відповідного населення» [17].

Заснована у 2003 р. швейцарським журналістом і письменником К. Кампіче, який є також директором і головним редактором, електронне видання Infomйдuse напередодні саміту опублікувало майже повний набір російських наративів у статті «Вільний форум – нейтралітет і клімат, символи підкорення на шкоду громадянам». «... Швейцарська влада підпорядкована касті глобалістів на шкоду громадянам. Перший факт – це скандальна участь Швейцарії в санкціях проти Росії, яка включає допомогу Україні, країні, влада та еліти якої є ультракорумпованими. Ця країна завойована США шляхом успішного державного перевороту ЦРУ на Майдані у 2014 р., який має бути використаний для ослаблення та, якщо можливо, знищення Росії. Саме з цієї території, власне, Вашингтон підтримав величезну військову операцію проти російськомовних східних областей. Вісім років бомбардувань проти їхнього цивільного населення призвели до загибелі щонайменше 15 тис. людей. Якби атака Києва, запланована, але перенесена на весну 2022 р., відбулася, НАТО після “ліквідації” російськомовного населення встановило б ракетно-ядерні бази за дві хвилини польоту від Москви. Кремль, на щастя, попередив загрозу, розпочавши спецоперацію» [18].

З метою зриву Саміту миру російською стороною та їхніми інформаційними проксі в західних ЗМІ активно обговорювався досить новий наратив про «вимушене використання РФ ядерної зброї у відповідь на провокації Заходу та України». Так, 13 червня інтернет-ресурс Weltwoche розмістив матеріал під назвою «Конфронтація з НАТО досягла свого піку», у якому, зокрема, йдеться про те, що «Кремль може змінити свою ядерну доктрину. Протистояння з НАТО виходить на перший план. Росія розглядає можливість зміни своєї ядерної доктрини, оскільки напруженість у відносинах із НАТО зростає. Заступник міністра закордонних справ Росії С. Рябков попереджає, що Москва може переглянути свою позицію, якщо “ескалація дій” США та їхніх союзників зробить це необхідним» [19].

Враховуючи викладене, під час підготовки Другого саміту миру, який, можливо, проходитиме за участю РФ та Китаю, крім іншого, слід звернути увагу на тюркський чинник. З одного боку, сучасний тюркський світ (ТС) за своїм демографічним та фінансово-економічним потенціалом значно поступається китайському, індійському та арабському. Сьогодні ТС складається із семи національних держав: Азербайджанської Республіки, Республіки Казахстан, Киргизької Республіки, Турецької Республіки Південного Кіпру, Туркменістану, Турецької Республіки та Республіки Узбекистан, населення яких становить близько 200 млн чоловік. Проте слід також брати до уваги регіони з переважно тюркським населенням у РФ, Китаї, в Західній та Східній Європі, на Балканах, Близькому та Середньому Сході. Теперішнє турецьке керівництво намагається інтегрувати етнічно близькі народи до єдиного тюркського простору. У політичному контексті такі зусилля конвертуються у створення Організації тюркських держав, яка діє під егідою Анкари. Остання намагається використовувати тюркську ресурсну базу для відродження свого впливу як на території колишньої Османської імперії, так і за її межами: на Кавказі, в Сіньцзяні, республіках Центральної Азії, Татарстані, Башкортостані, Чувашії, Алтайському краї тощо. Разом з тим Туреччина періодично здійснює політичні демарші проти порушення прав кримських татар та інших тюрків у тимчасово окупованих Криму та Донбасі. У таких умовах під час підготовки чергового Саміту миру офіційний Київ може активніше задіювати як власні, так і більш потужні медійні можливості західних партнерів для доведення до світової спільноти інформації про грубе порушення РФ та Китаєм прав корінного мусульманського населення. Для підвищення ефективності стратегічних комунікацій (СК) на цьому напрямі вони можуть проводитися за єдиним планом, узгодженим із західними партнерами, в якому були б передбачені виступи українських та іноземних високопосадовців, представників експертних і громадських кіл у вигляді окремих виступів, участі в міжнародних політичних і культурних заходах, наукових конференціях, круглих столах тощо, важливим елементом яких буде розповсюдження вигідної Україні інформації за результатами роботи.

Участь у проведенні СК можуть брати державні установи на кшталт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. Ідеться про проведення тематичних книжкових виставок, наукових конференцій та інших заходів із поширенням вигідних Україні наративів як під час особистого спілкування (зокрема в zoom-форматі), так і використовуючи наявні у НБУВ електронні видання й відповідні партнерські зв'язки. Наприклад, на основі матеріалів бібліотеки-колекції Агатангела Кримського, а також робіт І. Гаспринського, розміщених у НБУВ, спільно з Інститутом сходознавства ім. А. Кримського НАН України, за сприяння турецьких благодійних організацій на кшталт Турецької агенції зі співробітництва та координації (ТІКА) в онлайн- та офлайн-режимі могла бути організована міжнародна наукова конференція, присвячена творчості цих видатних мислителів, з акцентом на їхні кримські зустрічі й загальне ставлення до Криму. Тематика конференції дає змогу висвітлити сучасну ситуацію на тимчасово окупованому Кримському півострові. Під час проведення такого заходу разом з іншим інформаційним забезпеченням могли б використовуватися спеціально підготовлені наративні конструкти з метою привертання уваги учасників до порушення прав кримських татар та інших українських мусульман російськими окупантами. Також могла б висвітлюватися репресивна російська політика у федеральних суб'єктах РФ із переважаючим мусульманським населенням. Напередодні другого Саміту миру такі викриття підступної діяльності російської адміністрації, зокрема на тимчасово окупованих територіях, якщо б вони здійснювалися масово та систематично, могли б певною мірою посилити загальну українську позицію. Додатковим джерелом підвищення ефективності таких заходів могло б стати розповсюдження через можливості СІАЗ та інших електронних видань НБУВ відповідних інформаційних матеріалів із подальшим їх поширенням за кордоном через інтернет-мережі та закордонні партнерські ресурси.

Висновки. Аналіз специфіки стратегічних комунікацій РФ напередодні Саміту миру у Швейцарії свідчить про те, що технології впливу, які були використані Кремлем, досягли певних результатів. Російські СК мають декілька атрибутивних рис. Їх відрізняє

маніпулятивний характер інтерпретації подій навколо саміту й російсько-української війни взагалі. Кремлем комплексно задіюються комунікативні можливості високопосадовців РФ та союзних країн, разом з масовим використанням російських і закордонних ЗМІ для поширення кремлівських наративів. Характерною для російських політтехнологів є триступенева методика просування наративних конструктів. Ідеться про активне використання російських пропагандистських ресурсів на кшталт Russia Today, Sputnik, RiaNovosti з багатотисячними закордонними аудиторіями; задіяння проросійських французьких і німецьких ресурсів, які мають значний вплив на медіасферу Швейцарії (Anti-Spiegel, Reseau International); поширення матеріалів з опорою на перші два структурні компоненти у менш потужних, але численних інтернет-ресурсах. Через це російські наративи можуть тривалий час залишатися в інформаційному просторі країни, за необхідності підживлюючись додатковими інформаційними ресурсами і створюючи водночас ілюзію верифікованості інформації, що надходить одразу з декількох різних джерел. Наративна база російських інформаційних атак напередодні Саміту миру складалася як з уже відомих наративів, на кшталт «українці-нацисти», так і відносно нових. Наприклад, «про необхідність превентивного ядерного удару через безвідповідальну політику Заходу та України». У разі більш активної протидії офіційного Києва і західних партнерів російським інформаційним атакам напередодні чергового Саміту миру, за наявності плану дій всіх українських державних органів, інформаційно-комунікативні можливості НБУВ могли бути досить ефективно задіяні під час проведення стратегічних комунікацій.

Список бібліографічних посилань

1. Букет Є. Саміт миру: чи «це було вже» в історії і чому так нервує Путін. *АрміяInform*. 2024. URL: <https://armyinform.com.ua/2024/06/15/samit-myru-chy-cze-bulo-vzhe-v-istoriyi-i-chomu-tak-nervuye-putin/> (дата звернення: 14.07.2024).

2. Синявський А. Тищенко К. Саміт миру: підсумкове комюніке підписали 80 держав та 4 організації. *Українська правда*. 2024. URL:

<https://www.pravda.com.ua/news/2024/06/16/7461064/> (дата звернення: 15.07.2024).

3. Hallahan K. Holtzhausen D. Van Ruler B. Vercic D. Siramsh K. Defining. Strategic Communication. *International Journal of Strategic Communication*. 2007. Pp. 3-35. <https://doi.org/10.1080/15531180701285244>

4. NATO Strategic Communications Policy. *NATO Unclassified*. 2009. URL: <https://info.publicintelligence.net/NATO-STRATCOM-Policy.pdf> (Last accessed: 15.07.2024).

5. Cornish P. Lindley-French J. Yorke C. Strategic Communications and National Strategy. *A Chatham House Report*. September, 2011. P. 4. URL: https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/r0911_stratcomms.pdf (Last accessed: 18.07.2024).

6. Corman S. Trethewey A. Goodall B. A 21st Century Model for Communication in the Global War of Ideas. From Simplistic Influence to Pragmatic Complexity. *Consortium for Strategic Communication. Arizona State University*. 2007. № 0701. Pp. 4-14. URL: <https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/MEDIA395/%CE%A3%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%95%CF%80%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%AF%CE%B1/A%2021st%20Century%20Model%20for%20Communication%20in%20the%20Global%20War%20of%20Ideas.pdf> (Last accessed: 19.07.2024).

7. Аулін О. Стратегічні комунікації: участь бібліотечних установ у протидії глобальним інформаційним загрозам. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. 2021. Вип. 61. С. 19–27. <https://doi.org/10.15407/np.61.019>

8. Олійник Т. Путін назвав «паноптикумом» конференцію щодо України у Швейцарії. *Українська правда*. 2024. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2024/04/11/7450868/> (дата звернення: 19.07.2024).

9. Як і чому Москва намагається зірвати Саміт миру в Швейцарії: розбір стратегій. *Опора*. 2024. URL: <https://www.oporaua.org/viyna/yak-i-chomu-moskva-namagayet-sya-zirvati-samit-miru-v-shveycariyi-rozbir-strategiy-25225> (дата звернення: 19.07.2024).

10. Ответ официального представителя МИД России М. В. Захаровой на вопрос СМИ о решении правительства Швейцарии

провести конференцію високого рівня по Україні. *МЗС РФ*. 2024. URL: https://mid.ru/ru/foreign_policy/news/1943773/ (дата звернення: 19.07.2024).

11. Носальський І. Противник миру. Як Росія хоче зірвати саміт по Україні у Швейцарії. *РБК-Україна*. 2024. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/protivnik-miru-k-rosiya-hoche-zirvati-samit-1718023112.html> (дата звернення: 19.07.2024).

12. Baszak G. Matlock J. “L’Ukraine d’aujourd’hui n’est pas une démocratie”. *Arrêt sur info*. 2024. URL: <https://arretsurlinfo.ch/lukraine-daujournhui-nest-pas-une-democratie/> (дата звернення: 19.07.2024).

13. Michael von der Schulenburg. Comprendre le conflit Ukrainien – Le point de vue de Michael von der Schulenburg. *Arrêt sur info*. 2024. URL: <https://arretsurlinfo.ch/comprendre-le-conflit-ukrainien-le-point-de-vue-michael-von-der-schulenburg/> (дата звернення: 18.07.2024).

14. Dagdelen S. Les trois grands mythes de l’OTAN. *Arrêt sur info*. 2024. URL: <https://arretsurlinfo.ch/les-trois-grands-mythes-de-lotan/> (дата звернення: 20.07.2024).

15. Терещенко О. Зірвати Саміт миру та «загроза» ядерної війни: як працює російська пропаганда у Швейцарії. *24 канал*. 2024. URL: https://24.tv.ua/yak-pratsyuye-rosiyska-propaganda-shveytsariyi-naperedodni-samitu_n2576130 (дата звернення: 19.07.2024).

16. Alfred de Zayas. Ein Entwurf für Frieden in der Ukraine. *Globalbridge*. 2024. URL: <https://globalbridge.ch/ein-entwurf-fuer-frieden-in-der-ukraine/> (дата звернення: 20.07.2024).

17. Bugnon-Mordant M. Tribune libre – Neutralité et climat, symboles d’une soumission au détriment des citoyens. *Infoméduse*. 2024. URL: <https://www.infomeduse.ch/2024/04/18/tribune-libre-neutralite-et-climat-symboles-dune-soumission-au-detrimet-des-citoyens/> (дата звернення: 20.07.2024).

18. Russisches Aussenministerium warnt: Der Kreml könnte seine Nukleardoktrin ändern. Die Konfrontation mit der Nato spitze sich zu. *Weltwoche. Daily*. 2024. URL: <https://weltwoche.ch/daily/russisches-aussenministerium-warnt-der-kreml-koennte-seine-nukleardoktrin-aendern-die-konfrontation-mit-der-nato-spitze-sich-zu/> (дата звернення: 20.07.2024).

References

1. Buket, Ye. (2024). Samit myru: chy “tse bulo vzhe” v istorii i chomu tak nervuie Putin [Peace Summit: whether “it was taking place already” and why Putin is so nervous]. *ArmiiaInform – ArmyInform* [in Ukrainian]. Retrieved from <https://armyinform.com.ua/2024/06/15/samit-myr-chy-cze-bulo-vzhe-v-istoriyi-i-chomu-tak-nervuye-putin/> (Last accessed: 14.07.2024).
2. Syniavskiy, A., Tyshchenko, K. (2024). Samit myru: pidsumkove komiunike pidpysaly 80 derzhav ta 4 orhanizatsii [Peace Summit: 80 states and 4 organizations have signed Joint Communiqué]. *Ukrainska pravda – Ukrainian Truth* [in Ukrainian]. Retrieved from <https://www.pravda.com.ua/news/2024/06/16/7461064/> (Last accessed: 15.07.2024).
3. Hallahan, K., Holtzhausen, D., Van Ruler, B., Vercic, D., Siramsh, K. (2007). Defining Strategic Communication. *International Journal of Strategic Communication*, 1.4, 3-35. <https://doi.org/10.1080/15531180701285244>
4. NATO Strategic Communications Policy. (2009, September 14). *NATO Unclassified*. Retrieved from <https://info.publicintelligence.net/NATO-STRATCOM-Policy.pdf> (Last accessed: 15.07.2024).
5. Cornish, P., Lindley-French, J., Yorke, C. (2011). Strategic Communications and National Strategy. A Chatham House Report. Retrieved from https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/r0911_stratcomms.pdf (Last accessed: 18.07.2024)
6. Corman, S., Trethewey, A., Goodall, B. (2007). A 21st Century Model for Communication in the Global War of Ideas. From Simplistic Influence to Pragmatic Complexity. Consortium for Strategic Communication. Arizona State University. Retrieved from <https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/MEDIA395/%CE%A3%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%95%CF%80%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%AF%CE%B1/A%2021-st%20Century%20Model%20for%20Communication%20in%20the%20Global%20War%20of%20Ideas.pdf> (Last accessed: 19.07.2024).
7. Aulin, O. (2021). Stratehichni komunikatsii: uchast bibliotechnykh ustanov u protydyi hlobalnym informatsiinym zahrozam [Strategic

communications: participation of library institutions in countering global information threats]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy im. V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, 61, 19-27. Kyiv [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.15407/np.61.019>

8. Oliinyk, T. (2024). Putin nazvav “panoptykumom” konferentsiiu shchodo Ukrainy u Shveitsarii [Putin has called the conference on Ukraine in Switzerland a “panopticon”]. *Ukrainska pravda – Ukrainian Truth* [in Ukrainian]. Retrieved from <https://www.pravda.com.ua/news/2024/04/11/7450868/> (Last accessed: 19.07.2024).

9. Iak i chomu Moskva namahaietsia zirvaty Samit myru v Shveitsarii: rozbir stratehii [In what way and why Moscow is trying to disrupt Peace Summit in Switzerland]. (2024). *Opora – Opora* [in Ukrainian]. Retrieved from <https://www.oporua.org/viyna/yak-i-chomu-moskva-namagayet-sya-zirvati-samit-miru-v-shveycariyi-rozbir-strategiy-25225> (Last accessed: 19.07.2024).

10. Otvet ofitsialnogo predstavatelya MID Rossii M. V. Zakharovoi na vopros SMI o reshenii pravitelstva Shveitsarii provesti konferentsiyu visokogo urovnya po Ukraine [The response of the official representative of MFA of Russia M. V. Zakharova to the question on Switzerland government decision to host the summit on Ukraine]. (2024). [in Russian]. Retrieved from https://mid.ru/ru/foreign_policy/news/1943773/ (Last accessed: 19.07.2024).

11. Nosalskyi, I. (2024). Protyvnyk myru. Yak Rosiia khoche zirvaty samit po Ukraini u Shveitsarii [Opponent of peace. How Russia is going to disrupt summit on Ukraine in Switzerland. *RBK-Ukraine – RBK-Ukraine* [in Ukrainian]. Retrieved from <https://www.rbc.ua/rus/news/protivnik-miru-k-rosiya-hoche-zirvati-samit-1718023112.html> (Last accessed: 19.07.2024).

12. Baszak, G., Matlock, J. (2024). “L’Ukraine d’aujourd’hui n’est pas une démocratie”. *Arrêt sur info* [in French]. Retrieved from <https://arretsurinfo.ch/lukraine-daujourd'hui-nest-pas-une-democratie/> (Last accessed: 19.07.2024).

13. Schulenburg, Michael. (2024, 14 maia). Comprendre le conflit Ukrainien – Le point de vue de Michael von der Schulenburg. *Arrêt sur info* [in German]. Retrieved from <https://arretsurinfo.ch/comprendre-le->

conflit-ukrainien-le-point-de-vue-de-michael-von-der-schulenburg/ (Last accessed: 18.07.2024).

14. Dagdelen, S. (2024). Les trois grands mythes de l'OTAN. *Arrêt sur info* [in French]. Retrieved from <https://arretsurlinfo.ch/les-trois-grands-mythes-de-lotan/> (Last accessed: 20.07.2024).

15. Tereshchenko, O. (2024). Zirvaty Samit myru ta “zahroza” yadernoi viiny: yak pratsiue rosiiska propahanda u Shveitsarii [To disrupt Peace Summit and “threat” of nuclear war: how Russian propaganda acts in Switzerland]. *24 tv.ua – 24 tv.ua* [in Ukrainian]. Retrieved from https://24tv.ua/yak-pratsyuye-rosiyska-propaganda-shveytsariyi-naperedodni-samitu_n2576130 (Last accessed: 19.07.2024).

16. Zayas, Alfred. (2024). Ein Entwurf für Frieden in der Ukraine. *Globalbridge* [in German]. Retrieved from <https://globalbridge.ch/ein-entwurf-fuer-frieden-in-der-ukraine/> (Last accessed: 20.07.2024).

17. Bugnon-Mordant, M. (2024). Tribune libre – Neutralité et climat, symboles d'une soumission au détriment des citoyens. *Infoméduse* [in French]. Retrieved from <https://www.infomeduse.ch/2024/04/18/tribune-libre-neutralite-et-climat-symboles-dune-soumission-au-detriment-des-citoyens/> (Last accessed: 20.07.2024).

18. Russisches Aussenministerium warnt: Der Kreml könnte seine Nukleardoktrin ändern. Die Konfrontation mit der Nato spitze sich zu. (2024, 13 yunია). *Weltwoche. Daily* [in German]. Retrieved from <https://weltwoche.ch/daily/russisches-aussenministerium-warnt-der-kreml-koennte-seine-nukleardoktrin-aendern-die-konfrontation-mit-der-nato-spitze-sich-zu/> (Last accessed: 20.07.2024).

Стаття надійшла до редакції 30.07.2024.

Oleksandr Aulin,

PhD (Philosophy), Senior Researcher,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

3 Holiivskyi Ave., Kyiv 03039, Ukraine

e-mail: sozionik@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7304-7182>

Olena Aulina,

PhD (Political Science), Senior Researcher,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine
3 Holosiivskyi Ave., Kyiv 03039, Ukraine
e-mail: elena_aulina@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7988-4974>

Features of Russian Strategic Communication before the Peace Summit in Switzerland

The article examines the strategic communications carried out by the Kremlin on the eve of the Peace Summit in Switzerland. It was found that Russian strategic communications were differed by the manipulative nature of the interpretation of the events around the Summit and the Russian-Ukrainian war in general. In particular, the Kremlin comprehensively used the communication capabilities of high-ranking officials of the Russian Federation and allied countries, along with the massive involvement of Russian and foreign media to spread Kremlin narratives. The main approaches of Western and Russian experts in determining the essence of the phenomenon of strategic communications are considered. It is shown that, in contrast to Western strategic communications, nature of Russian ones is characterized as openly aggressive. The ultimate goal of such strategic communications is to change cultural values in the minds of target audiences. A structural and functional analysis of strategic communications of the Russian Federation, which were used by Moscow during the preparation of the Summit, was conducted. The main methods and narrative constructs used by Russian political technologists have been clarified. It was determined that the narrative base of Russian information attacks consisted of both already known narratives and relatively new ones, in particular «on the need for a preventive nuclear strike». Recommendations are given for increasing the effectiveness of Ukrainian strategic communications in relation to the Russian Federation and its allies, in particular by taking into account the religious and political processes in the Muslim federal districts, as well as in the temporarily occupied Crimea. The research uses a comparative method, methods of sociology, political science, and expert evaluations.

Keywords: strategic communications, Russian-Ukrainian war, narrative, media space, information dominance.